

Statsforvalterens tilråding til
Miljødirektoratet om vern av skog for
Økta, Nore og Uvdal kommune

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og
Akershus, februar 2026

Innhold

1.	FORSLAG.....	3
1.1	Hjemmelsgrunnlag	3
1.2	Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget	4
1.3	Andre interesser.....	5
1.4	Planstatus.....	5
2.	SAKSBEHANDLING.....	5
2.1	Saksbehandlingsprosesser	5
2.2	Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt	6
2.3	Forholdet til utredningsinstruksen	6
2.4	Forvaltningsmyndighet	6
3.	VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN	7
3.1	Navn	7
3.2	Avgrensing.....	7
3.3	Verneforskriften.....	7
4.	FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	7
4.1	Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser	7
4.2	Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser	7
4.3	Avveining skogvern - skogbruk.....	7
5.	Beskrivelse av det enkelte område med merknader	9
1.	Økta, Nore og Uvdal kommune	9

1. FORSLAG

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus tilrår vern av Økta naturreservat i medhold av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). Området er et nytt naturreservat.

Tilrådingen omfatter 216 dekar nytt verneareal. Totalt skogareal er 202 dekar, og av dette er 202 dekar produktiv skog.

Området som foreslås vernet er:

1. Økta naturreservat i Nore og Uvdal kommune, Buskerud fylke

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Området foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Området foreslås vernet som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatet skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene *a* (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), *b* (*arter og genetisk mangfold*), *c* (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*).

Verneområdet skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål som:

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.*

Opprettelsen av verneområdet bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne dette naturområdet mot ulike typer inngrep, gir verneområdet også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

Området vil bidra til å oppfylle det nasjonale målet vedtatt av Stortinget om 10 % vern av skog.

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

Det foreslåtte verneområdet inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter.

Vern av området bidrar til å redusere de negative effektene av klimaendringene, gjennom å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske økosystem. Det foreslåtte verneområdet har stor variasjon og rikt artsmangfold. Slike områder er robuste mot endringer i klimaet og bidrar til langsiktig bevaring av artsmangfoldet og opprettholdelse av de økosystemtjenester skogen gir. Vern av området vil bidra til langsiktig binding av karbon. Det meste av skogen i denne tilrådingen er gammel barskog, som ifølge rapporten Skogvern som klimatiltak (NINA rapport 752) har det største karbonlageret per arealenhet i levende biomasse. Etter figur 1 i den samme rapporten kan den gjennomsnittlige karbonmengden i levende biomasse i skog som blir vernet, estimeres til å være om lag 70 tonn karbon per hektar.

I denne verneplanen er verneverdiene for området knyttet til et fuktig bekkekløftmiljø med gammel granskog som vil bidra til å fylle mangler i vernet, samtidig vil de bidra til å bevare trua og nær trua arter. Det er registrert ni rødlistede arter i området.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslaget er innhentet fra

Hofton T.H. 2010. Naturverdier for lokalitet Økta ved Øktedalen, registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2009. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i området som foreslås vernet er skogbruk, landbruk og vannkraftsinteresser. Vern av det foreslåtte området skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige verne kvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler i skogvernet. Området vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av viktige naturtyper og levested for et stort antall rødlistede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut.

Verneforskriften åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering, samt miljøforringer betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i området vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i området.

Statsforvalteren vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Statsforvalteren anser at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Statsforvalteren har ut fra en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det foreligger ellers etter Statsforvalterens oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 6.

Dersom området ikke vernes, vil det være andre sektorlover som regulerer arealbruken fremover og som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

1.3 Andre interesser

Kraft og energi:

Det går en 22 kV kraftledning inntil området i vest. Føie AS drifter nettlinsen og er områdekonsesjonærer.

Elva Økta er et regulert vassdrag der elva fra det 52 km² store nedbørsfeltet går i tilløpstunnel til Tunhovdfjorden. Vannet blir brukt i Nore 1 hvor selve kraftstasjonen ligger på Rødberg. Konsesjonen er for Norereguleringen gjennom kgl res 2005. Inntakspunktet ligger ca. 8 km ovenfor området som skal vernes. Det er ikke fysiske tiltak fra kraftutbygging i selve tilbudsområdet. Økta har liten vannføring i tørre perioder.

Landbruk

Ved Vettergrendvegen er det en tipp-plass hvor det bl.a. har blitt tippet masser fra grøfterensk og ødelagte rundballer. Massen har nådd helt ned til elva, og har delvis demt opp vassdraget slik at en mindre dam/kulp har oppstått. Fra samme tipplass som ligger utenfor tilbudsområdet kan det være avrenning fra det som framstår som en eldre gjødselhaug. Verneområdet vil grense til dyrket mark, og det er lagt inn i verneforskriften en åpning for fjerning av vegetasjon langs jordekanter av hensyn til maskinbruk på dyrket mark.

Mineral

Det er ingen kjente mineralforekomster innenfor området.

Samiske interesser og villrein

Verneforslaget ligger ikke innenfor levereområde for villrein. Det er ikke kjent at det er samiske interesser i området.

1.4 Planstatus

Arealet i dette verneforslaget er avsatt som LNFR-område i Nore og Uvdal sin arealplan. Kraftlinja inntil verneforslaget har hensynssone *høyspenningsanlegg*.

2. SAKSBEHANDLING

2.1 Saksbehandlingsprosesser

Statsforvalteren fikk tilbud om Økta fra grunneierne den 19.03.2024. Det ble meldt oppstart for verneplanarbeidet den 27.06.2024, og verneplanen ble sendt på høring den 10.12.2024.

2.2 Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt

Ikke aktuelt i foreslått verneområde siden det ikke er reinbeitedistrikt eller er kjente samiske interesser.

2.3 Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslaget er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslaget på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslaget på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslaget fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveininger mellom områdets verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for verneforslaget.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

2.4 Forvaltningsmyndighet

Aktuelle kommuner skal gjennom høringsprosessen gi tilbakemelding på om de ønsker å få tildelt forvaltningsmyndighet for nye verneområder i tråd med gjeldene politikk på området.

Forvaltningsmyndigheten fastsettes gjennom forskriften når områder vedtas vernet.

Tabellen nedenfor viser hvilke kommuner som har/ikke har forvaltningsmyndighet i dag og om hvorvidt de ønsker å ha forvaltningsansvaret for nye og eksisterende verneområder eller ikke.

Navn på område	Kommune	Har forv.mynd. i dag	Ønsker forv.mynd.
Økta	Nore og Uvdal	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1 Navn

I høringsprosessen har det ikke kommet inn innspill om endringer av navnet på verneområdet.

3.2 Avgrensing

Det er ikke gjennomført endringer i avgrensinger for området etter høring.

3.3 Verneforskriften

Det er ikke gjennomført endringer i verneforskrift etter høring.

4. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

4.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Området er i kommunenes arealplaner avsatt til Landbruks-, natur-, friluft- og reindriftsområder (LNFR-områder). Kartlegginger av områdets naturverdier er gjennomført i 2010. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, oppdyrking til jordbruk, mineralutvinning ytterligere regulering av vassdrag, nedbygging og annen omdisponering fra natur til andre formål. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensing og forskriftsutforming.

Statsforvalteren mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer Statsforvalteren det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslaget vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

4.2 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser

De største kostnadene som følge av etableringen av verneområdet vil være utgifter til forvaltning for å opprettholde verneverdiene. I tillegg vil det kunne være behov for å restaurere natur i deler av området.

4.3 Avveining skogvern - skogbruk

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet fikk den 1. juli 2020 i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet å utrede forvaltningstiltak knyttet til skogvern og konsekvenser for avvirkningen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. I rapport M-2007-2021 har direktoratene foreslått retningslinjer for avveininger.

I oppdrag fra Klima- og miljødepartementet datert 8.11.2021 ba Klima- og miljødepartementet om at forslaget iverksettes, med noen mindre justeringer. For privateid skog skal forslaget iverksettes for områder der det mottas tilbud etter 1. februar 2022, og ved vern av offentlig eid grunn for områder der det meldes oppstart fra og med samme dato.

Betydning for vern	Har	V1	V1S7	V1S6	V1S5	V1S4	V1S3	V1S2	V1S1 ¹⁾
		V2	V2S7	V2S6	V2S5	V2S4	V2S3	V2S2	V2S1 ¹⁾
		V3	V3S7	V3S6	V3S5	V3S4	V3S3	V3S2	V3S1
	Kan få	V4	V4S7	V4S6	V4S5	V4S4	V4S3	V4S2	V4S1
		V5	V5S7	V5S6	V5S5	V5S4	V5S3	V5S2	V5S1
		V6	V6S7	V6S6	V6S5	V6S4	V6S3	V6S2	V6S1
	Har mindre	V7	V7S7	V7S6	V7S5	V7S4	V7S3	V7S2	V7S1
		S7	S6	S5	S4	S3	S2	S1	
		Har mindre		Kan få		Har			
		Betydning for tømmertilgangen							

Figur 1 Matrise for områdets betydning for tømmertilgangen og betydning for vern. Grønne områder angir områder hvor vern skal prioriteres fremfor skogbruk, røde ruter angir at tømmertilgangen skal prioriteres fremfor vern og gult felt angir områder som må vurderes nærmere av Statsforvalter.

Betydning for tømmertilgangen vurderes for det areal som er tilbudt, mens betydning for vern vurderes for verneverdig areal innenfor tilbudet. Området som nå foreslås for vern ligger innenfor de kategorier som skal prioriteres for vern (grønne ruter) og har kategori V2S6.

Område	Betydning for vern og tømmertilgang	Tilbudt areal	Foreslått for vern
Økta	V2S6	222	216

5. Beskrivelse av det enkelte område med merknader

1. Økta, Nore og Uvdal kommune

Totalareal 216 dekar.

Skogareal totalt 216 dekar.

Produktiv skog 202 dekar.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område med en bestemt type natur i form av bekkekløft med eldre granskog samt skrenter og bergvegger. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold knyttet til det fuktige bekkekløftmiljøet. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området er ei bekkekløft med stor variasjon i terrengforhold, lokalklima og jordsmonn, noe som gir opphav til varierte naturtyper. Store deler av selve bekkekløfta domineres av gammelskog av gran, men det er også innslag av lauvskog i partier. Tidligere plukkhogster har vært omfattende, og trær av virkelig høy alder og død ved finnes bare sparsomt. De største verneverdiene er knyttet til det fuktige bekkekløftmiljøet med lav og mosearter. Totalt 9 rødlistearter er registrert, blant annet fossenål (EN), mjuktjafs (VU) og praktlav (VU). I tillegg er de mange bergveggene langs kløften habitat med potensial for flere sjeldne og rødlista arter. Området er vurdert som regionalt verdifullt.

Økta fyller mangler i skogvernet knyttet til skogtypene bekkekløft med bergvegger.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Bruksinteressene i verneområdet er i hovedsak knyttet til skogsdrift, landbruk og vassdragsregulering. Elva Økta er et regulert vassdrag der elva fra det 52 km² store nedbørsfeltet går i tilløpstunnel til Tunhovdfjorden. Vannet blir derfor brukt i Nore 1 hvor selve kraftstasjonen ligger på Rødberg. Konsesjonen er for Norereguleringen gjennom kgl res 2005. Inntakspunktet ligger ca. 8 km ovenfor området som skal vernes. Det er ikke fysiske tiltak fra kraftutbygging i selve tilbudsområdet. Økta har liten vannføring i tørre perioder. I portalen Vann-nett har Økta vannforekomst ID 015-732-R og er karakterisert som *“sterkt modifisert vannforekomst (SMVF)”* hvor *“god økologisk tilstand ikke er realistisk”*. Det framgår at det ikke er krav til minstevannføring, og at det er redusert miljømål til *“moderat økologisk potensial”*.

Ved Vettergrendvegen er det en tipp-plass hvor det bl.a. har blitt tippet masser fra grøfterensk og ødelagte rundballer. Massen har nådd helt ned til elva, og har delvis demt opp vassdraget slik at en mindre dam/kulp har oppstått. Fra samme tipplass som ligger utenfor tilbudsområdet kan det være avrenning fra det som framstår som en eldre gjødselhaug. Det ligger ikke kraftlinje i tilbudsområdet, men en uisolert linje er tilgrensende. Vernet området vil grense til dyrket mark.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området ble sendt på høring desember 2024.

Verneplanen ble i tillegg til de sentrale høringspartene sendt på høring til *grunneiere, Akershus Bondelag, Akershus fylkeskommune, Akershus Idrettskrets, Akershus og Oslo orienteringskrets, Akershus sau og geit, Akershus Skikrets, Asker kommune, Asker nett AS, Birdlife Oslo og Akershus,*

Buskerud Bonde- og Småbrukarlag v/ Kjetil Jørstad, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud fylkeskommune, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, DNT Drammen og omegn, DNT Kongsberg og omegn, DNT Oslo og Omegn, DNT Ringerike, Drammen natur og ungdom, Eidsvoll kommune, Elvia AS, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for natur og friluftsliv Oslo og Akershus, Glitre Nett AS, Kongsberg kommune, Krødsherad kommune, Midtnett AS, Modum kommune, Natur og Ungdom (Østfold og Akershus), Naturvernforbundet Asker, Naturvernforbundet Hole og Ringerike, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Nes, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet Kongsberg, Nes kommune, Nore og Uvdal kommune, Norefjell Nett AS, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Ringerike kommune, Rollag kommune, Romerike sopp- og nyttevekstforening, Viken idrettskrets

I høringen som også gjaldt flere andre områder, kom det inn 7 innspill som var relevante.

Et sammendrag av disse pluss innspill ved varsel om oppstart som angår energi- eller mineralinteresser gjengis under her:

Bane Nor, Statens vegvesen, Direktoratet for mineralforvaltning og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges televisjon AS (NTV) har sendt innspill om at verner av skogsområder ikke må hindre distribusjon av TV- og radiosignaler i det digitale bakkenettet, som er en del av Norges beredskapsinfrastruktur. De påpeker at trær og vegetasjon som vokser kan blokkere signalene, og foreslår at eventuelle avbøtende tiltak, som reduksjon av vegetasjon eller bygging av nye sendestasjoner, må bekostes av Statsforvalteren eller rette verneinstans. NTV forbeholder seg retten til å komme tilbake til saken hvis vegetasjonen i verneområdene påvirker signalene negativt.

Statkraft mener at unntaket i vernebestemmelsene § 4 annet ledd, er godt dekkende for Statkraft sine behov. Dette gjelder bokstavene j, k og l, og de understreker viktigheten av at det blir stående slik. Videre er de positive til at vernegrensene er trukket slik at de ikke kommer i konflikt med eksisterende anlegg eller nye planer for anlegg.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gjør oppmerksom på en 22 kV nettløpe, eid av Føie AS, som grenser til området. Videre informerer NVE om at elven Økta er regulert i forbindelse med kraftproduksjon, og at Numedals-Laugens Brugseierforening innehar konsesjonen for reguleringen. NVE registrerer at Numedals-Laugens Brugseierforening (NLB) ikke står på adresseliste til høringen. De ber også om å åpne for fysiske tilretteleggingstiltak for å bedre tilstanden for vannmiljøet og redusere skadevirkningene etter eksisterende regulering, slik det er gjort i forskriften for Dokkajuvet naturreservat. I den forbindelse ber NVE om at det også åpnes opp for motorferdsel knyttet til slike tiltak, samt motorferdsel for vegetasjonsrydding.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar uttalelsene fra Bane Nor, Statens vegvesen, Direktoratet for mineralforvaltning, Statkraft, Norges Televisjon og Forsvarsbygg til orientering.

NVE: Til innspillet fra NVE uttaler Statsforvalteren at standardbestemmelser for drift og vedlikehold er tatt inn i verneforskriften. Når det gjelder tilretteleggingstiltak for vannmiljøtilstand, har Statsforvalteren tatt kontakt med NLB. Ifølge dem anses ikke strekningen i det foreslåtte

verneområdet som aktuelt for nye biotoptiltak, grunnet sin vanskelige tilgjengelighet. De biotoptiltak som har vært gjennomført i løpet av 60 år med regulering av Økta har vært utenfor verneforslaget, både oppstrøms og nedstrøms. For NLB er vernebestemmelsene i foreslått verneforskrift akseptable.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med navn, verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Vedlegg:

Vedlegg 1. Forslag til vernekart for Økta naturreservat

Vedlegg 2. Forslag til verneforskrift for Økta naturreservat

Vedlegg 3. Avveining skogbruk/skogvern.

Vedlegg 4. Høringsuttalelser samlet.